

“Forskriftens krav om mjukt liggeunderlag for alle kyr fører til mindre klauvslitasje, og dermed økt behov for klauvskjæring”

Sertifiserte klauvskjærere

Høsten 2006 ble de første klauvskjærerne sertifisert i Norge. Dette skjedde etter nasjonalt klauvskjæringskurs på Mære vg skole. De flinke denne gangen var Jørn Andersen, Nygårdsjøen, Stein Ove Løken Osland, Bjordal, Norvald Aas Solvang, Tyllidalen, Børge Eide, Kolvereid, Harald Bakken, Bagn, Arve Sverkmo, Namdalseid og Knut Morken, Verdal.

Ordningen med sertifisering er satt i gang etter ønske fra profesjonelle klauvskjærere. De vil dokumentere praktisk og teoretisk kunnskap innen klauvskjæringsfaget. For å gå opp til eksamen må man ha deltatt på minst ett regionalt/nasjonalt kurs. Så må man ha hatt egen klauvskjærerpraksis, eller vært assistent for en erfaren klauvskjærer i minst 2 sesonger, og ha beskåret klauvene på minst 500 storfe. Neste mulighet for sertifisering er fredag 2. mars etter kurset på Hvam.

Klauvskjæring i Norge, av Åse M. Sogstad

Klauvskjæring har tradisjonelt vært utført med klubbe og klinge av bønder, eller klauvskjærere som har “lært seg selv” eller blitt lært opp av mer erfarne klauvskjærere. Rundt 1970 ble det mer og mer vanlig å benytte vinkelsliper. Slipeskivene har utviklet seg, og i dag benytter mange profesjonelle klauvskjærere hardmetallskiver og klauvfres. Mange av de klauvskjærerne og bønder som beskjærer sjøl i dag (ca 43 % av de som beskjærer regelmessig, skjærer sjøl), har gått forskjellige typer kurs, der de har fått teoretisk og praktisk opplæring i klauvskjæring. De har også fått innblikk i hvilke klauvsjukdommer de kan støte på. Nylig ble det introdusert en sertifiseringsordning for erfarne klauvskjærere. Der får de muligheten til å få dokumentert sine kunnskaper, og få tittelen Helsetjeneste-klauvskjærer.

Strukturendringer i landbruk og husdyrhold medfører også endringer for klauvskjærere. Det blir stadig færre besetninger, men antall kyr reduseres ikke mye. Kravet som nå er innført, om mjukt liggeunderlag for alle kyr, fører til mindre klauvslitasje og dermed økt behov for klauvskjæring. Kyr i løsdrift har større risiko for halthet og klauvlidelser enn kyr som står på bås. Innen 2024 skal alle storfe i Norge være oppstallet i løsdrift. Med dette følger store utfordringer i forhold til å oppnå best mulige forhold for klauver. Det er viktig å fokusere på klauvhelse allerede på planleggingsstadiet av nybygg og ombygginger. Miljøet er mer komplekst i et løsdriftsfjøs enn i et bås-fjøs. Mye tyder på at klauvskjæringen må justeres etter type oppstalling. Det er viktig at sålen er tykk nok etter skjæring, og at klauvveggen er med og bærer vekt.

Økt dyreflyt mellom besetninger, mer åpne grenser og mer import av levende dyr øker også risikoen for smittsomme klauvsjukdommer. Blant disse kan nevnes digital dermatitt, som er en svært smittsom hudbetennelse som forårsaker halthet og dermed redusert dyrevelferd og store tap i mange andre land. I Danmark regner man med at ca 80 % av besetningene har denne lidelsen. I Norge har man sett sporadisk forekomst av liknende lidelse, der den samme bakterien som man mener forårsaker digital dermatitt har vært isolert. Klauvspal-teflegmone er en annen infeksjons lidelse som ser ut til å ha en økende forekomst i inneperioden. Lidelsen er oftest ledsaget av akutt halthet og feber, men i atypiske tilfeller er temperaturen normal. Klauvskjæreren har i likhet med alle andre som ferdes mellom besetninger et stort ansvar for å minimalisere risikoen for spredning av smittsom sykdom.

Klauvskjæreren har et sesongbetont yrke, med størst arbeidsbelastning på våren. Dette kan være en stor påkjenning for mange klauvskjærere. Det er en utfordring å forsøke å få noen bønder til å beskjære litt tidligere på året eller evt. få tak i avlastning i de mest hektiske periodene. Norsk klauvskjærerlag arbeider med å få til en ønskeliste i forhold til tilrettelegging for klauvskjæring på hver enkelt gard.

Norsk klauvskjærerlag, NoKI, av Åse M. Sogstad

I 2001 ble Norsk klauvskjærerlag (NoKI) stiftet. Organisasjonen hadde i fjor ca. 40 medlemmer. Vi håper i år å øke oppslutningen blant de godt over 100 aktive klauvskjærerne i Norge, og også blant andre som er interessert i dette arbeidet.

Klauvskjærerlaget har utarbeidet vedtekter for laget og et skriv som omhandler kvalitetssikret klauvskjæring. En CD med tekst og bilder som kan benyttes ved f. eks. presentasjoner for produsentlag og andre, sendes til alle som betaler medlemskontingenten. Disse får også tilbud om profileringsmateriell. Andre fordeler ved å være medlem er:

- Oppdatert informasjon om hva som foregår i klauvbransjen
- Kurs
- Faglige nyheter og nyheter om utstyr
- Redusert deltakeravgift på kurs

I tillegg så er NoKI et talerør for de som er ute i praksis og ønsker å formidle idéer og behov til andre klauvskjærere og Helsetjenesten for storfe. Vi vedlegger faktura for betaling av medlemskap for 2007. Medlemskontingenten er 750,- for aktive medlemmer og 350,- for støtte-medlemmer.

Det er viktig at innbetalingen inneholder nøyaktig informasjon som navn, adresse, telefonnummer og eventuell e-postadresse. Det er også nyttig å få vite om vedkommende er aktiv klauvskjærer, bonde, veterinær eller annet.

Vi presenterer styret i NoKL:

For og fra praksis:

Advarsel om bruk av "Mibko klauvskive" Av Jørn K. Andersen

Da denne skiva kom på markedet tok jeg den straks i bruk. Den skar mye raskere enn fiberskivene, og er en myk overgang til de grovere freskronene som brukes i Sverige og Danmark. Men etter en tids bruk knakk skruene som holder skjærestålet. Det oppsto farlige situasjoner når disse kom susende. Etter ytterligere bruk - ca.300 dyr - oppdaget jeg trethetsbrudd i selve skiva rundt festemuttene. 2 skiver sprakk helt. Jeg prøvde å sjekke skivene før oppstart om morgenen, men oppdaget ingen synlige skader. Så skjedde det at 3 skiver sprakk tvers over, og biter av skiva kom susende. Det var en farlig situasjon. Ved ett tilfelle ble jeg truffet i kneet av en bit. Det kunne gått mye verre, men jeg fikk meg 14 dagers sykemelding på krykker.

Jeg har nå gått over til ei aluminiumskive som er mye mer solid, men kanskje ikke så anvendelig pga tykkelsen. Men det går å bruke fiberskiver i kombinasjon, for eksempel ved skjæring i klauvspalten. Så hvis du er bruker av "Mibko klauvskive": sjekk den grundig før bruk! Bruk verneutstyr, også vernebukse.

Stein Ove Løken Osland "Solo", Vestlandet, styremedlem

Eg er 43 år, gift med Gudny og har 2 born . Ei jente på 10 år og ein gut på snart 5 år.

Eg bur i ei lita bygd som heiter Bjordal, i Høyanger kommune på Vestlandet. Bjordal ligg på sørsida av Sognefjorden. Eg har kundar frå Hardangerfjorden i sør til Førde i nord.

Eg er medlem i Osland samdrift . Vi er 2 deltakarar med 50 % kvar og produserer mjølk . I den ledige tida driv eg Solo Klauvpleie. Hovudtyngda av arbeidet som klauvskjærar har eg i frå februar til midten av juni .

Eg starta som klauvskjærer for 10 år sidan og arbeidsmengda har auka årleg i desse åra . Eg har ca 1500 dyr gjennom boksen for året. Eg har til no hatt 2 typer klauv-

boks. Eg starta med ein Alfa Laval boks, tradisjonell med klosser. No dei siste 3 åra har eg hatt ein manuell Kvk boks (www.kvk.dk). Eg går no og ventar på ny hydraulisk boks i frå same produsent.
Tlf: 57 71 01 14, 975 71 125
E-post: gosolo@online.no

Jørn Kjerpeseth Andersen, Nord-Norge, styremedlem

Mitt navn er Jørn Kjerpeseth Andersen. Jeg er Nord-Norges representant i styret for NoKL.

Jeg er 49 år, gift og har fire barn. Jeg kommer fra Bodø, men bor i Gildeskål, Bodøs nabokommune. Der driver jeg med kjøttproduksjon med hereford. Dessuten avler jeg litt islandshest..

Jeg har vært ansatt som klauvskjærer hos Tine siden 1980. Jeg er ansatt i 100 % stilling, og skjærer ca. 2000 dyr i året.

Tlf: 75 75 82 60, 481 04 843

E-post: jkjerpeseth@yahoo.no

Ole Loe, Nord-Vestlandet, kasserer

Jeg har mitt arbeidsområde på Nord-Vestlandet, der hvor lavtrykkene kommer inn. Er 61 år, gift med Turid, har 2 barn og 4 barnebarn. Jeg bor på Averøy, en perle mellom Kristiansund og Molde. Atlanterhavsveien, som er kåret til århundrets byggverk, er en ofte benyttet arbeidsveg. I tillegg til klauvskjæring er jeg også bonde, med ca 50 storfe som skal ha sitt stell, av disse 24 melkekyr.

Høsten 1977 var jeg på mitt første klauvkurs på Nordmøre Meieri, instruktør Ivar Røen. Begynte da med kniv og klubbe. Vinteren 1980 nytt kurs i Molde, god læremester Reidar Birkeland. Jeg har kunder i 12 kommuner fra Giske i sør til Aure i nord. Ca 2500 dyr gjennom klauvboksen årlig.

Jeg benytter Duunsmia sin klauvboks, er godt fornøyd med den.

Tlf: 71 51 41 56, 951 28 272

E-post: 0-h-lo@online.no

Per Jarle Sæter, Østlandet, styreleder

Jeg er 62 år, gift med Liv og har tre voksne barn. Vi bor i bygda Tufsingdalen med ca 150 innbyggere i Os kommune, midt mellom Røros og Drevsjø. Hovedarbeidsområdet er Tolga og Os kommuner, men har i tillegg kunder fra Røros i nord til Trysil og Rena i sør. Jeg har tidligere drevet som gardbruker, men her er det nye krefter som har tatt over. Jeg startet som klauvskjærer for 20 år siden, i forbindelse med et prosjekt i Nord-Østerdalen, da det var stort behov for å bedre klauvhelsen i området. De første åra skar jeg ca 300 dyr pr år, i dag har jeg vel passert 3000 dyr det siste året..

I 18 år kjørte jeg med en klauvboks fra Duun Smia som jeg likte godt, skar vel ca 2 500 kyr de siste åra jeg brukte denne. De to siste åra har jeg kjørt med en hydraulisk boks fra KvK, det var en investering jeg setter stor pris på. Jeg fikk en helt ny arbeidssituasjon, lettere arbeid, bedre arbeidsstilling, sikrere og bedre for kua. Klauvskjæringa er i våre områder for mye sesongbetont, noe som skaper stort arbeidspress. Dette arbeider vi for å få en løsning på. I tiden utenom sesong deltar jeg en del hjemme på garden, ellers så driver jeg med noe bygging og restaurering av hus

og hytter.

Tlf: 62 49 89 25

Mobil: 913 62 570

E-post: persater@frisurf.no

Forts: Vi presenterer styret i NoKI

Hva skjedde i 2006?

26. - 28. januar
Flere i Nokl-styret deltok på Nordisk klauvskjærerseminar i Uppsala i Sverige. Årsmøte i Nokl ble holdt i tilknytning til seminaret.

22. - 23. mars:
Kurs for nybegynnere i Hattfjelldal

25. - 27. oktober:
Nasjonalt kurs på Mære landbruksskole i Trøndelag. Det var stor pågang av deltagere: Flere sto på venteliste for å få bli med. Kurset ble avsluttet med eksamen. De 7 første klauvskjærerne i Norge ble sertifisert og fikk titte-len Helsetjeneste-klauvskjærer.

Gunnar Reime, Rogaland, nestleder

Gunnar Reime bor på Nærbø i Rogaland, men skjærer klauver i fire fylker. I tillegg til Rogaland har han oppdrag i Agder-fylkene og Hordaland. 36 års erfaring har han etter hvert. Han skjærer med kniv. På den måten føler han at han har bedre kontroll. Gunnar har klauvboks av litt eldre modell.

Den får plass inne i nesten alle fjøs. Dette bidrar til at han har godt med oppdrag også på vinteren. Til sammen regner Gunnar med at han skjærer 2500 - 3000 dyr i året.

Tlf : 975 47 195

E-post: greime@online.no

Helsekort klauv

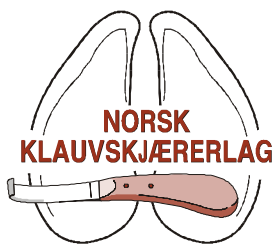
Mange av dere har tatt i bruk Helsekort klauv etter at det kom høsten 2004. Det setter vi pris på! Vi savner imidlertid registreringer fra en del som vi vet beskjærer mange dyr! Det er veldig viktig at alle som beskjærer klauver; klauvskjærere, bønder og veterinærer, registrerer funn i Helsekort klauv. Det vil være til stor hjelp for bonden for å kunne følge klauvhelseutviklingen i besetningen, utredninger hvis besetningsproblemer oppstår, oppfølging av enkeltdyr,

dokumentasjon av klauvskjæring, dokumentasjon ved kjøp og salg av dyr og til bruk i forskning. Dessuten vil det være til stor nytte for GENO og deres bruk av disse dataene i avlen. Vi håper at alle vil ta et tak for å stable ordningen med eget helsekort for klauv på beina. Dette gjelder også i besetninger der det ikke har vært problemer med klauvhelsen. Det er ikke mye jobb når man først kommer inn i rutinen. Ellers er det viktig at bønder og rådgivere rappor-

terer registreringene til Kukkontrollen. Vi vil komme tilbake med et revidert Helsekort klauv, samt retningslinjer for registrering og innrapportering. I mellomtida er det bare å sette i gang og fortsette å registrere i det eksisterende kortet. De som ønsker helsekort tilsendt, kan få dette hos laila.fimland@tine.no eller tlf 64973703. Vi ønsker også forslag til forbedringer i Helsekort klauv til aase.sogstad@veths.no eller tlf: 22 96 49 55, 916 67 322

**Vi anbefaler:
klauvskjæring
minst seks uker
før beiteslipp!**

Vinkelsliper'n

Årgang 1, nummer 1

01.02.2007

Medlemsblad for Norsk Klauvskjærerlag, av Åse M. Sogstad

Hva skjer?

28. februar - 1. mars:
Nasjonalt kurs i
klauvskjæring og klauv-
sjukdommer på Hvam
videregående skole,
Årnes.

Årsmøte i NoKI:
Holdes i tilknytning til
kurset.

2. mars:
Kurset avsluttes med
eksamen.

15. -18. mars:
Nordisk klauvskjærer-
seminar i Danmark.

Dette er første utgave av Vinkelsliper'n, medlemsbladet for NoKI. Det sender vi til alle vi har på lista vår over aktive klauvskjærere og andre med et bein i bransjen. Bladet vil senere komme ut 2-3 ganger i året til medlemmer av NoKI. De som ikke ønsker å motta denne informasjonen ber vi ta kontakt slik at vi kan stryke dere fra lista vår. Vinkelsliper'n vil ha faste spalter som:

- "Hva skjer?" Info om kurs, seminarer
- "For og fra praksis", erfaringer fra felt
- Spørrespalte
- Fagartikler; om yrket og klauvlidelser
- Nytt om utstyr
- Smittevern

På bildet er Åse Margrethe Sogstad og Lars Steinar Sundby i sving med å inspisere klauvene i besetningen til Sundby i Ullensaker.

I dette nummeret:

Hva skjer?	1
Medlemsblad for NoKL	1
God klauvhelse	1
Klauvskjæring i Norge	2
Norsk klauvskjærerlag	2
Sertifiserte klauvskjærere	2
For og fra praksis Advarsel!	3
Presentasjon av styret i NoKI	3,4
Hva skjedde i	4
Helsekort klauv	4

God klauvhelse - godt for kua, bra for bonden

Før jul ble prosjektet "Klauvhelse" avsluttet. Prosjektet startet opp i 2001, og ble ledet av Terje Fjeldaas ved Norges veterinærhøgskole. Det hadde som hovedmål å kartlegge klauvhelse hos norske storfe. Vi håper imidlertid å få til flere prosjekter i tida framover. Spesielt aktuelt er det å finne ut mer om utbredelsen av smittsomme klauvsjukdommer i Norge. Vi ønsker å se på hva som kan gjøres for å sikre effektiv behandling og hindre spredning av disse i tida framover.

Kyr som går fritt i fjøset har større sjanser for å få bein- og klauvlidelser enn kyr som står på bås. Godt planlagte fjøs og kyndig klauvskjæring gir økt velferd hos dyra og mer effektiv produksjon av mjølk og kjøtt.

Åse Margrethe Sogstad sitt doktorgradsarbeid har gitt ny kunnskap om klauvhelse hos norske storfe, og om viktigheten av å fokusere på klauvhelse ved bygging og ombygging av løsdriutfjøs. Bygningsmessige tiltak sammen med regelmessig og kyndig klauvskjæring er av stor betydning for å forebygge klauv- og beinlidelser og dermed bedre dyrevelferd, produksjon av mjølk og kjøtt og inntjening. Utbredelsen av bein- og klauvlidelser i Norge er likevel lavere enn i de fleste andre land. De fleste av klauvlidelsene er milde.

I klauvprosjektet fikk tretten klauvskjærere opplæring. De beskar og registrerte funn på til sammen 2665 kyr og 403 kviger i 55 bås fjøs og 57 løsdriutfjøs. Det ble påvist en rekke risikofaktorer for dårligere klauv- og bein-helse i miljøet i løsdriutfjøs. Blant dem finner vi for korte og for trange liggebåser, type gangareal og møkkete dyr. Flere lidelser sto i sammenheng med dårligere fruktbarhetsresultater, andre produksjonssjukdommer, tidligere slaktning og redusert kvalitet på slaktet.

Kyr med enkelte lidelser hadde høyere mjølkeproduksjon enn kyr uten disse lidelsene. Dette kan være et resultat av at de fleste lidelsene var milde, kombinert med at kyr med høy mjølkeproduksjon er mer utsatt for klauvlidelser. Tidligere regelmessig klauvskjæring syntes å være positivt for klauvhelse i bås fjøs, mens resultatene fra løsdriutfjøs viste at regelmessig klauvskjæring ikke nødvendigvis er heldig. Det skyldes trolig manglende kunnskap om beskjæring i løsdriutfjøs. Etter at klauvskjæringen i prosjektet var utført, ble det påvist høyere mjølkeproduksjon.

Prosjektet har vært et samarbeid mellom Norges veterinærhøgskole, TINE BA, Fagsenteret for kjøtt (nå Animalia) og GENO. Prosjektet fikk også midler fra Norges Forskningsråd.

Åse Margrethe Sogstad kommer fra Redalen i Gjøvik kommune. Hun tok veterinærmedisinsk embedseksamen ved NVH i år 2000 og er nå ansatt i engasjement i TINE BA, med arbeidssted på NVH. Åse Margrethe Sogstad disputerte 19. desember 2006 for PhD ved Norges veterinærhøgskole med avhandlingen "The claw health of Norwegian dairy cattle".

Åse Margrethe Sogstad, tlf. 22 96 49 55,
e-post: ase.sogstad@veths.no